

Lastekaitseaduse ja täitemenetluse seaduse muutmise

Edastame Teile omapoolsed märkused ja ettepanekud seaduste muutmise eelnõule. Selgub, et antud muudatuste ettevalmistamisel, väljatöötamisel ega mõjude hindamisel pole küsitud või saadud sisendit Siseministeeriumilt, rääkimata Politsei- ja Piirivalveametilt, kes on tuleviku vaates suures osas muudatuste rakendumisel toimingute peamine osaline.

- 5) paragrahvi 15 lõike 3 punkti 41 täiendatakse pärast sõna „lastekaitsetöötajate“ sõnadega „ja lastekaitsevaldkonna juhtide“

Sellele punktile viitab sama paragrahvi lõige 31, andes volitusnormi lastekaitsetöötajate täienduskoolituse tingimuste ja korra kehtestamiseks. Kas pole mitte vaja laiendada ka volitusnormi ulatust lastekaitsevaldkonna juhtide täienduskoolitusega?

- 7) paragrahvi 17 lõike 1 punktist 3 jäetakse välja sõna „viivitamata“

Antud sõna puhul on tegemist ka õigusmõistega ja siin tuleks vaadata seda tõlgendust. Riigikohus rõhutas, et termin "viivitamata" on otseses seoses regulatsiooni eesmärgiga – tagada probleemi kohene lahendamine pärast selle ilmnemist. (nt KOVVS § 62 lg 2 on nõue, et avaldus puuduse kohta tuleb esitada viivitamata, kuid mitte hiljem kui kolmandal päeval rikkumisest.) Kui seaduses on märgitud konkreetne tähtaeg, mille jooksul tuleb toiming teha, saab lisada ka mõiste „viivitamata“. Sinna alla läheb ka täna kehtiv sõnastus ehk ületada ei tohi 10 päeva.

Näiteks on Riigikohus öelnud:

- *Perekonna asjades määruse täitmise kohta, et määrused perekonnaasjades on täidetavad viivitamata - see tähendab, et kohustuslikku käitumist (nt suhtluskorda) tuleb asuda järgima kohe pärast määruse teatavakstegemist, ootamata selle jõustumist või edasikaebamise tähtaja möödumist.*
- *Äriasjades - kui aktsiaselts on maksejõuetu ja see seisund ei ole ajutine, peab juhatus esitama pankrotiavalduse **viivitamata**, kuid mitte hiljem kui 20 päeva möödumisel maksejõuetuse ilmnemisest.*

Eelnõu eesmärk sellise sõnastuse juures ei täitu, vaid tekitab rakendusraskusi. Nende ülesannetega on hõlmatud kogu KOV-i ülesanne abi pakkumisel abivajavast lapsest teadasaamisel, seega tuleb ikkagi mõista, et neid ülesandeid täidab KOV-is lastekaitsetöötaja. Jääb segaseks, kuidas saaks mõista ja sätestada, et §-s 29 kirjeldatud tegevust (pealkirja järgi abi osutamine abivajavale lapsele) osutab keegi, kes ei ole lastekaitsetöötaja. Vt ka kommentaar § 29 juures.

- **8) paragrahvi 18 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:**

„(1) Lastekaitsetöötaja on:

- 1) kohaliku omavalitsuse üksuse ametnik, kes täidab käesoleva seaduse § 17 lõike 1 punktides 3 ja 4 sätestatud ülesandeid;*

Kui lastekaitsetöötaja lapse kaitseks täidab vaid kahte ülesannet, kes täidab ülejäänud § 17 lg 1 sätestatud ülesandeid ning lisaks teistest seadustest (s.h perekonnaseadus, sotsiaalhoolekande seadus jne) tulenevaid lastekaitsega seotud ülesanded. Mitte igas vallas ja linnas ei ole võimalust luua mitu üksust ja jagada laste abivajadustega seotud ülesandeid.

- 9) paragrahvi 28 täiendatakse lõigetega 4 ja 5 järgmises sõnastuses:

„(4) Enne käesoleva seaduse § 29 lõikes 5 nimetatud otsuse tegemist tuleb teha lapse abivajaduse eelhindamine, mille käigus hindab kohaliku omavalitsuse üksuse lastekaitsetöötaja sama paragrahvi lõigetes 3 ja 4 nimetatud eelduste olemasolu.

Kindlasti peaks ära täpsustama, millise aja jooksul tehakse eelhindamine ja loogiline oleks, et eelhindamise tulemusel otsustatakse juhtumi korraldamise alustamata jätmise või alustamine. Sellisel juhul võib lõpmatuseni jääda eelhindamise faasi, et lükata edasi juhtumikorralduse algatamist. Samas tekib olukord, kus § 29 lg 5 puhul tekib uus hindamise faas ning siis on kohustus hinnata 10 päeva jooksul.

(5) Juhtumikorralduse algatamisel tuleb käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud abivajaduse hindamine teha esimesel võimalusel, kuid hiljemalt kolme kuu möödumisel abivajavast lapsest teada saamisest.“;

Sellise tähtajaga on juba sisse kirjutatud probleem, et lapsed jäävad tegelikult abita või seda abiandmist on võimalik nii pikalt edasi lükata. Paljudel juhtudel on abi vaja kohe ja kui sellega hakatakse sellisel kujul venitama, siis ei ole sellest sugugi kasu.

- 10) paragrahvi 29 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

(2) Abi osutamisel tuleb rakendada võrgustikutööd, järgides juhtumikorralduse põhimõtteid sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud korras. Juhtumipõhine võrgustikutöö käesoleva seaduse tähenduses on abivajava lapsega töötavate isikute ning teiste asjaomaste spetsialistide ja asutuste koostöös toimuv koordineeritud tegevus lapsele abi osutamisel.

Võrreldes kehtiva sättega on lisatud võrgustikutöö üldine selgitus. Siiski ei sisusta seadus seda kuidagi ega seosta selle läbiviimist spetsiifiliste õigustega. Jääb küsimus, mis on selle sätte täpsem mõte või vajadus. SHS ei tunne võrgustikutöö terminit, vaid räägib juhtumikorraldusest ja väga minimaalselt (§-d 9 ja 10). Vastavate põhimõtetega (milleks peamiselt ongi juhtumiplaani koostamine) seotakse võrgustikutöö nii siin, kui nt KrHS-is. Segaseks jääb, kas LasteKS-s on võrgustikutöö vaid juhtumikorralduse instrument või siiski iseseisva tähendusega tööriist. Lg 2 deklareerib võrgustikutööd justkui kohustusliku tegevusena. Järgmised sätted aga opereerivad juhtumikorralduse algatamise või sellest loobumise võimalusega.

(4) Kui kohaliku omavalitsuse üksus saab teada lapsest, keda kasvatav isik on hädaohus olev täisealine perevägivalla ohver ohvriabi seaduse § 9 lõike 2 tähenduses, peab kohaliku omavalitsuse üksus algatama juhtumikorralduse lapsele abi osutamiseks ning tegema koostööd Sotsiaalkindlustusameti ja teiste täisealist ohvrit abistavate asutustega.

Kas oleks mõistlik abistava asutuse asemel kasutada abistav isik, sest selle mõiste alla kuuluvad nii juriidilised, kui ka füüsilised isikud, aga ka eraõiguslikud juriidilised isikud, kes ohvrit võivad abistada. Praegusel juhul oleks see väga kitsas määratlus.

Kas sellest sõnastusest võib aru saada, et lastekaitse tegeleb lapsega ja SKA ohvriabi tegeleb vanemaga, aga kes aitab koostöös. Koostöö ei tähenda mõlemaga tööd.

(5) Kohaliku omavalitsuse üksus peab kümne päeva möödumisel abivajavast lapsest teada saamisest tegema otsuse juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale lapsega töötavale isikule, arvestades käesoleva seaduse § 28 lõikes 1 sätestatut.

Selgelt ei ole ikkagi arusaadav § 28 lg 5 eelhindamise faas.

Arusaamatu on - kes on pädev lapsega töötav isik, kellele edastatakse otsus? Kas see täpsustatakse või tehakse viide Lasteks mõnele sättele? Pigem tuleb seaduses täpsustada, kes on need lapsega töötavad isikud või spetsialistid, kes on kohustatud § 28 ja 29 sätteid järgima.

Kas siin tekib olukord, kus oma ülesandeid püütakse delegeerida teistele ametitele.

Kuigi § 27' on politseiametnik mainitud abivajaduse tuvastamise korral lapsega töötava isikuna, ei ole politseiametniku ülesanne PPVS-ist tulenevalt tegeleda sotsiaalsete küsimustega. Tema kohustus oma ülesannete täitmisel (§ 3 lg 1) on mõne seaduse valguses teavitada abivajadusest või probleemist, millega tegelemine on konkreetse asutuse pädevuses. Sellest tulenevalt, kui on plaanis täpsustada lapsega töötava isiku mõistet, siis tuleb politseiametnik sealt välja jätta.

Süütegude, korrarikkumiste menetlemisel või väljakutsete teenindamisel kokkupuudet lapsega ei saa politseiametniku lugeda lapsega töötavaks isikuks. Kokkupuude on vaid konkreetse menetluse/juhtumi raames ja lühiajaline. Samuti puuduvad võimalused pakkuda asjakohaseid ja vajalikke teenuseid abi vajaduse kõrvaldamiseks ning puudub ressurss.

(6) Käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 4 nimetamata juhtudel võib lapse seadusliku esindaja nõusolekul juhtumit koordineerida lapsega töötav isik, kes tegutseb selles lapse heaolu valdkonnas, kus abivajadus ilmnes, arvestades käesoleva seaduse § 28 lõikes 1 sätestatut. Vajaduse korral kaasab juhtumit koordineeriv lapsega töötav isik võrgustikutöösse kohaliku omavalitsuse üksuse lastekaitsetöötaja.

Eelkõige on lapsega töötaval isikul kohustus § 27¹ alusel teatada abivajavast lapsest, see jääb SK kohaselt ka kehtima.

Jääb segaseks, kas lapsega töötav isik (nt lasteaiaõpetaja, kooliõpetaja, logopeed või kooli sotsiaalpedagoog jne), sh nendes asutustes, mis ei ole KOV-i allasutused, saab ikka ise võtta selle rolli vanemate nõusolekul, olles § 28 alusel abivajadust hinnanud või tuleb lg-t 5 ja 6 alati koos rakendada ja mõista nii, et KOV edastab (tagastab nt teatajale) juhtumi tegelemiseks kellelegi lapsega töötavale isikule (lg 5 järgi pädevale). Ühtlasi ei ole selge, kas lg-s 6 mõeldakse KOV-iga seotud lapsega töötavat isikut (mõnd spetsialisti, kes eelnõu eesmärgist lähtuvalt ei pea olema lastekaitsetöötaja) või igasuguseid lapsega töötavaid isikuid, arvestades § 28 lg 1 piiranguid. Nt lg 8 on sõnastusest tulenevalt pandud kehtima üksnes KOV-ile, ehkki SK (lk 15 2. lõik) järgi on see mõeldud teiste sätete tõlgenduse kaudu kohalduma ka teistele lastega töötavatele isikutele. Niisuguse eksitamise võiks seadusest eemaldada.

Kas sellega ei teki olukorda, kus laps võib jääda õige abita. Mõni lapsevanem ongi huvitatud, et lastekaitse probleemist teada ei saa. Sellega võivad probleemsed olukorrad kasvada oluliselt suuremaks.

Siit võib tõusta KOV-i jaoks probleem – kui juhtumit menetleb teine asutus ja KOV-i ei kaasata, siis õiguslik alus KOV-il saada hiljem andmeid ja infot läbiviidud menetluse kohta puudub.

Samuti võib tekkida olukord, kus nn lapsega töötav isik vajab lapsega töötamiseks täiendavat infot – siis tal puudub õigus seda saada nii teiselt lasteasutustelt või muult lapsega tegelenud asutuselt. Kogudes info vaid lapse ja tema lähi isikutelt, võib abivajaduse osutamine liikuda vales suunas ning laps ja temaga seotud isikud võivad samuti keelduda. Kuidas on teisel lapsega töötaval isikul võimalik saadud infot kontrollida?

§ 2. Täitemenetluse seadustiku muutmine

- Täitemenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 27 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kohtutäituril on õigus eemaldada täitetoimingut takistav isik. Kui täitmist takistatakse või kui takistamist on alust eeldada, võib kohtutäitur taotleda politseiametniku kaasamist täitetoimingusse.

(2) Politsei eemaldab kohtutäituri ettepanekul täitmistoimingu juurest isiku, kes täitmist takistab.

Tegemist on üldise täitmise takistamist puudutava paragrahviga. Täitmise takistamine on ka ruumide sulgemine asjadele ligipääsuks, seega ei ole jõu kasutamine alati teemaks isiku suhtes, vaid ka asjade. Säte peaks olema täpsem ja sõnastama vajadusel ja põhjendatult politsei pädevuse jõu kasutamisest üksnes isiku suhtes. Muudel juhtudel, sh nt koera eemaldamine või (taba)lukkude avamine saab jääda ainult täituri korraldada, küsides abi teistelt isikutelt, kellel on vajalikke vahendeid.

(3) Kui täitedokument näeb ette jõu kasutamise, teeb seda politsei kohtutäituri kaasamisega.“;

Alustuseks nagu eespool sai märkida, et SiM-i või PPA-d ei ole kaasatud seaduseelnõu arutellu. Seetõttu on politsei roll täitemenetluses ning sunni kohaldamise regulatsioon väga pealiskaudne, kuna eelnõu autorid, kelleks on SoM, RaM ja JustDigiMin ametnikud, ei tunne politseiõigust või vahetu sunni kohaldamise eeldusi. TMS § 3 lg 1 kohaselt täidab täitedokumenti kohtutäitur. Seega peab seaduses ja eelnõu seletuskirjas väga täpselt eristama kohtutäituri ja täituri kaasatud politsei rolli täitemenetluses.

Väär on arvamus, et Eesti Vabariigis tohib sundi kasutada ainult politsei. Karistusõiguse reformi käigus ja korrakaitseseaduse jõustumisel laiendati teiste riigiasutuste pädevusi, sh vahetu sunni kohaldamise õiguse osas. Seda põhjusel, et ametid saaksid tõhusalt ja kiirelt täita oma üleseandeid ning jätta politsei koormus teiste asutuste abistamisel minimaalseks.

Näiteks kohtutäituri abistamine valdusesse sisenemisel, sh ukse sundavamise teel, ei ole politsei ülesanne. Politsei ei tegele n.ö lukuabi teenusega. TMS § 28 lg 2 annab kohtutäiturile õiguse siseneda valdusesse kohtumääruse alusel. Peab mõnna, et seadus ei täpsusta, millised õigused on kohtutäituril valdusesse sisenemisel. Seega tuleb temale anda TMS-ga meetmeid valdusesse sisenemiseks. See ei tähenda politsei kaasamist, vaid nende isikute kaasamist, kes osutavad vastavat teenust (nt lukuabi).

Samuti ei ole politsei ülesandeks tegeleda n.ö heidutusega, s.t viibida täitetoiminguga läbi viimise kohas olukorras, kus puudub ohukahtlus. Politsei ülesandeks on avaliku korra tagamine PPVS-i ja KorS-i tingimisel. Politsei turvateenust ei osuta ja tema ressursid ei ole selleks planeeritud.

Pole analüüsitud, miks kohtutäitur ise ei võiks saada vastava väljaõppe, et oskaks ennast täitetoimingus kaitsta ning kohaldada sundi iga isiku suhtes, kes tuleb täitemenetlust takistama. Turvalisus algab iseendast. Arvestades kohtutäituri tegevuse eripära, siis oleks selline ettevalmistus põhjendatud ja suurendaks/hoiaks kohtutäituri autoriteeti ühiskonnas, tema elu ja tervist.

KorS-i § 4 lg 1 kohaselt on avalik kord on ühiskonna seisund. Kui tänapäeval on ühiskonna käitumine muutunud selliseks, kus järjest rohkem tuleb riigivõimu esindajatel oma ülesannete täitmisel kasutada jõuvõtteid, siis tuleb kohtutäiturile anda tõhusamad meetmed täitemenetluse läbiviimise tagamiseks. See aga ei tähenda automaatselt tema ülesannete jagamist politseiga. Ka politseil tuli KorS-i jõustumisel muuta oma mõttemalli ja kohaneda muudatustega.

Politsei vahetu sunni kohaldamise õiguse olemasolust TMS-s ei piisa. Vahetu sunni kasutamise eeldused ning selle kasutamine on eelnõus täiesti läbi mõtlemata. Näiteks, mis saab eemaldatud isikust? Regulatsioon peab olema selline, et kohaldatav meede oleks tõhus ja eesmärgipärane. Nii võib isik naasta täitemenetluse läbiviimise kohta ja jätkata täitetoiminguga segamist. Kes dokumenteerib vahetu sunni kasutamise? Kes vastutab ja hüvitab kahju, mis tekib sunni kasutamisega?

TMS-s tuleks täpselt reguleerida kohtule esitatava taotluse sisu. Sunni kasutamine riivab oluliselt isikute põhiõigusi (kehaline puutumatuse, omandi puutumatuse jne), seega peab olema selline taotlus põhjendatud ning kohtul peab olema kohustus kontrollida taotluse põhjendatust ja õiguspärasust ning vajadusel küsida politseilt arvamust. Näide: 2-23-12942, p 3.3, mille peale kohtutäitur esitas PPA-le selgitustaotluse küsimusega, kuidas sisustab Politsei- ja Piirivalveamet jõu rakendamise klauslit politsei poolt, kas see hõlmab vajadusel füüsilise jõu kohaldamist või mitte.

Kohtutäituri õigus politsei kaasamiseks peab olema detailsemalt kirjeldatud. Kaasamine peab olema jälgitav ja dokumenteeritud. See on oma õiguslikult olemuselt sarnane ametiabile või KV/KL kaasamisele KorS § 16 alusel. Kohtutäitur peab esitama varakult taotluse koos põhjenduse ja õigusliku aluse ära näitamisega. Politsei peab olema aega hinnata taotluse õiguspärasust (Riigikohtu lahend nr 3-3-1-61-05: „..., et ka nendel juhtudel, kui abi osutamise kohustus tuleneb seadusest, peab abi osutaja tegutsema piirides, mis on määratud politsei kohustuste ja õigustega, ning sealjuures jõudma veendumusele, et abi osutamiseks esinevad vajalikud faktilised ja õiguslikud eeldused..“) ja ennast ette valmistada.

Väide, et TMS-s sõnastust mõistetakse valesti ja kohtutäiturile ei ole antud jõu kasutamise õigus läheb vastuollu kehtiva TMS 179 lg 4. Üldjuhul on lähtutud sellest, et lapsega seotud vaidlustesse tuleks kohtutäituril kaasata eriala spetsialist (nt lastekaitsetöötaja) ning politsei osalemist on peetud ebasoovitavaks. Nimelt öeldakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja sellega seotud seaduste muutmise seadus 194 SE eelnõu seletuskirjas järgmist: (<https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/57af5aca-06a7-159e-7d61-03607a2dce5e/Tsiviilkohtumenetluse%20seadustiku%20ja%20sellega%20seotud%20seaduste%20muutmise%20seadus/>): „...Seaduse § 179 lg 4 muutmise avab erandjuhtudeks võimaluse

kasutada lapse üleandmise lahendi täitmisel kasutada ka jõudu. Praktikas võib see olla eelkõige vajalik, kui lapse heaolu satub ohtu. Eelnõu koostajad soovivad ka selle küsimuse juures juhtida Sotsiaalministeeriumi tähelepanu asjaolule, et laste heaolu tagamise küsimused tuleks lahendada eelkõige Sotsiaalministeeriumi eestvedamisel ning praegune lahendus, kus sellise lahendi täitmise eest vastutab kohtutäitur, ei pruugi olla kõige mõistlikum lahendus. Tõenäoliselt peaks kohtutäituril olema sellise lahendi täitmisel abistav roll ning täitmist peaksid vajadusel kontrollima vastavat eriharidust/pädevust omavad ametiisikud. ..“

Täitemenetluse seadustiku eelnõu 143 SE, (<https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/8edd9f33-5b8d-3a9e-8150-b1d3614dc245/T%C3%A4itemenetluse%20seadustik>) selgitab politsei rolli täitemenetluses järgmiselt: „...politsei .... kaasamise ainus eesmärk saab olla avaliku korra tagamine. Viimasega saab tegu olla siis, kui kohtutäiturit on täitetoimingute läbiviimisel õigusvastaselt takistatud või teda on eelnevalt ähvardatud, et teda hakatakse takistama....“

Õiguskantsleri 14.04.2016 kirja nr 7-5/160180/1601606 on märkinud: „... Soovitan vallavalitsusel Lasteks-st tulenevate ülesannete täitmisel iga üksikjuhtumi puhul hoolikalt kaaluda, milline oleks leebeim ning laste, nende vanemate jt isikute õigusi kõige vähem riivav viis järelevalve teostamiseks ning politsei kaasata üksnes siis, kui selleks on sisuline vajadus. Olukorras, kus riikliku järelevalve toimingutest on puudutatud lapsed, tuleb kõigi kaalutusotsuste tegemisel seada esikohale laste parimad huvid (Lasteks § 21). ...“

Kohtutäiturile on ka täna kehtiva seaduse alusel õigus taotleda politseiametniku kaasamist täitetoimingusse juhul, kui täitmist takistatakse või kui takistamist on alust eeldada. Seega on jõu kasutamine vajadusel õigusnormide tasandil ka täna võimalik kui esineb vahetu oht tema tervisele või elule.

Endiselt jääme seisukohale, et politsei kaasamiseks on vaja täituripoolne kirjalik taotlus ning kaasamise ainus eesmärk saab olla avaliku korra tagamine. Viimasega saab tegu olla siis, kui kohtutäiturit on täitetoimingute läbiviimisel õigusvastaselt takistatud või teda on eelnevalt ähvardatud, et teda hakatakse takistama.

Kui kohtutäitur otsustab, et isik takistab tal täitetoiminguid, on tal võimalik eelnevalt rakendada muid mõjutusmeetmeid. Pealegi, kui politsei on ametiabi korras kaasatud mingi toimingu täitmisse, siis on tema ülesanne kontrollida meetme õiguspärasust. Ei saa tekkida olukorda, kus kohtutäitur läbi politsei tegevuse kohaldab jõudu. Jõu kasutamise õigus on antud seadusega kohtutäiturile.

Muutes § 27 sellisel kujul, ei teki ainult lastega seotus juhtumites kaasumine vaid ka kõigis teistes täitmisprotsessides, kus täituri arvates on eeldada, et tema tegevust takistatakse, on vaja jõudu kasutada. Ja seda mitte ainult isikute näol, vaid ka nende asjade osas.

Kui politsei kaasamine sunni kohaldamise õigusega oli mõeldud üksnes lastega seotud lahendite täitmiseks, siis tuleb täiendada TMS § 179, mitte muuta § 27.

Ka ei saa tekkida olukorda, kus politseid kaasatakse selleks, et saada sisse kellegi korterisse või eramusse politsei poolt ukse avamise teel. See ei ole politsei ülesanne avada ukse. Selleks on võimalik teenust tellida, kui kohtutäituril on õigus sisenemiseks ja ukse avamiseks.

Mida tähendab mõiste eemaldab? Sellega peab kaasnema ka täiendus – kuhu ja kuidas peab eemaldamine toimuma.

- 2) paragrahvi 179 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Täitemenetluse läbiviimisel lapse üleandmise ja lapsega suhtlemise võimaldamise asjades kohtutäitur:

- 1) kontrollib, et täitemenetluse osalised täidavad lapse üleandmise ja lapsega suhtlemise võimaldamise asjades kohtulahendi resolutsioonis sätestatud;
- 2) kaasab lapse üleandmise täitetoimingu juurde lapse elukohajärgse või erandina kohustatud isiku elukohajärgse kohaliku omavalitsuse esindaja, kellel on eriteadmised lastega suhtlemiseks;
- 3) kaasab vajaduse korral lapsega suhtlemise võimaldamise täitetoimingu juurde lapse elukohajärgse või erandina kohustatud isiku elukohajärgse kohaliku omavalitsuse esindaja, kellel on eriteadmised lastega suhtlemiseks;
- 4) kaasab politseiametniku täitetoimingusse, kui täitmist takistatakse või kui selle takistamist on alust eeldada.

- (3) Täitemenetluses lapse üleandmise ja lapsega suhtlemise võimaldamise asjades Politsei- ja Piirivalveameti ametnik:
  - 1) tagab avaliku korra;
  - 2) kasutab kohtulahendiga lubatud juhtudel jõudu kohtutäituri taotlusel.“;

Jääb arusaamatuks lg 1 p 1 ülesanne, mis tuleneb niikuinii TMS-st 3 lg 1. Pigem võiks mõelda menetlusosaliste kohustuste kirjeldamisele, mille rikkumisel oleks kohtutäituril õigus kohaldada trahvi või aresti. Kui kohtutäituri oma praktikas ei ole seda võimalust kehtivas TMS-s kasutanud, siis see ei tähenda, et see tuleks maha võtta.

Samuti jääb arusaamatuks „erandina kohustatud isiku elukohajärgse kohaliku omavalitsuse esindaja“ mõiste, kuna kohtuotsuses võib olla määratud suhtluskord, kus laps peab viibima kohustatud isiku juures, mis ei ole kohtuotsuse järgi lapse elukoht. Sellisel juhul ei ole tegu erandolukorraga.

Miks antud sätte muutmise jäetakse välja võimalused alternatiivseks mõjutamiseks, minnes üle põhimõtteliselt sooviga kasutada jõudu.

Isiku osas (olgu see või lapse vanem) jõu kasutamine peab olema viimane meede ja isegi lapse juuresolekul ei tohiks seda teha.

Ka lastega seotud toimingute korral on oluline, et kohtutäitur peab kohtus taotlema võimalikku jõu kasutamist, kus tuleb ära näidata kas ja milline on eeldatav konkreetne oht ja milles seisneb politsei kaasamine ja ülesanne ning milliseid vähem riivavaid toiminguid on isiku suhtes kohaldatud, tagamaks nõude täitmist eelnevalt.

Ei saa tekkida olukorda, kus kohtutäitur otsustab jõu kasutamise vajaduse ja teeb politseile taotluse. Politsei saab jõudu kasutada vaid siis, kui talle on seadusega see ülesanne antud või

kohus on oma lahendis selle õiguse andnud. Ka siis tuleb järgida nõudeid, kontrollida kas on vajalik.

Isegi kui politsei oleks kaasatud, lasub ametnikul kohustus kontrollida temalt taotletud toimingu vajalikkus ja õiguspärasust.

- 6.4. Mõju riigivalitsemisele: kohtutäiturid ja PPA

Väide seletuskirjas: „ Siiski on muudatusest mõjutatud sihtrühm pigem väike ning selle mõju ulatus ja avaldumise sagedus väike. Praktikas ei muutu politsei roll oluliselt – politsei kaasatakse jätkuvalt eelkõige siis, kui toimingu täitmist takistatakse või on alust eeldada vastupanu. Muudatus suurendab aga õigusselgust ja prognoositavust. Kui varem võis politsei kaasamise alus olla ebaühtlaselt tõlgendatud, siis nüüd on see seaduses sõnaselgelt määratletud. See annab ametnikele kindlama õigusliku aluse tegutsemiseks ja vähendab vaidluste võimalust jõu kasutamise või kohaloleku vajalikkuse üle. PPA ametnikud peavad end muudatustega kurssi viima, kuid edaspidi see nende tööd ei mõjuta. Kokkuvõtlikult on TMS-i muudatuste mõju PPA-le väike. “

Tegemist on ühepoolse seaduse muutmisega, kellegi soovil ülesanded anda üle. PPA ei ole nõus antud muudatustega sellisel kujul.

Kuna kohtutäiturid on teadlikud, et üldjuhul politsei ei tule jõu kasutamisega neile appi, on pöördumisi jäänud vähemaks. On alust arvata, et politsei koormus peale sellisel kujul seaduse muudatust suureneb oluliselt ja sellega ei ole eelnõu autorid osanud või tahtnud arvestada. PPA ametnikud on pidevalt erinevate muudatustega ennast kurssi viinud, rakendavad neid ja seda ka teiste ametkondade eest. Pigem teised ametkonnad võiks õppida ja leida muid lahendusi, kuidas oma tööd paremini teha, kasutamata selleks äärmuslikke meetodeid. Jaksu meile kõigile oma ülesannete täitmisel ja vähem delegeerimist.